

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ**

СТЕФАНЕНКО МАРГАРИТА МИКОЛАЇВНА

УДК 658.14.012.2”313”:658.012.12:663/664

**СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ І ПРОГНОЗУВАННЯ
ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.06.04 - Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2002

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській державній академії технології та організації харчування Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник Кандидат економічних наук, професор Янчева Ліана Миколаївна Харківська державна академія технології та організації харчування, проректор з навчальної роботи, зав. кафедрою бухгалтерського обліку та аудиту

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор Сук Леонід Кіндратович, Національний аграрний університет Міністерства освіти і науки України, професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту;

кандидат економічних наук, професор Верига Юстина Андріївна, Полтавський університет споживчої кооперації України, Укоопспілка, професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту.

Провідна установа

Східноукраїнський національний університет ім.Володимира Даля Міністерства освіти і науки України, м. Луганськ

Захист відбудеться 24 травня 2002 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.088.02 в Харківській державній академії технології та організації харчування за адресою: 61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківської державної академії технології та організації харчування за адресою: 61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333.

Автореферат розісланий 23 квітня 2002 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Грінько

А.П.

Загальна характеристика роботи

Актуальність теми. В умовах формування і розвитку ринкових відносин першочергову увагу господарюючі суб'єкти, у тому числі й підприємства харчової промисловості, надають питанням забезпечення беззбиткової та рентабельної діяльності.

Тому з метою підвищення ефективності діяльності підприємства особливе значення має вибір правильних і обґрунтованих управлінських рішень. Це вимагає постійного порівняння витрат і результатів господарювання на основі широкого використання обліково-аналітичного інформаційного фонду підприємства.

Проте, невизначеність економіки України на сучасному етапі ринкових відносин негативно позначається на всіх найважливіших аспектах виробничої діяльності підприємств і, в першу чергу, на проблемі розробки ними економічної стратегії. Багатоваріантність рішень і етапів стратегії, гнучкість і неординарність господарських комбінацій, унікальний характер кожного управлінського рішення в конкретній специфічній ситуації складають нині основу управління підприємством. За цих умов стратегічний аналіз стає необхідністю управлінської діяльності. Слід також відзначити, що між теорією та практикою управління в Україні й

сучасною постановкою стратегічного аналізу склався суттєвий розрив. Більшість українських підприємств працюють без обліку врахування вимог міжнародних стандартів і передових вітчизняних та зарубіжних досягнень. У економічній літературі теоретичним і практичним проблемам стратегічного аналізу приділяється велика увага в роботах М.Г. Чумаченка, А.Ф. Павленка, С.І. Шкарабана, В.В. Сопка, Є.В. Мниха, І.Т. Балабанова, І.О. Бланка, О.П. Градова, В.П. Завгороднього, М.І. Ковальчука, С.Ф. Покропивного, В.М. Макарова, О.С. Курочкіна, О.С. Чеснокова та ін.

Однак, вивчення наукових видань свідчить про недостатнє висвітлення принципово важливих питань, пов'язаних з науковим обґрунтуванням комплексної системи показників методики стратегічного аналізу з використанням моделей прогнозування.

Тому питання формування економічної стратегії підприємства за такими ключовими напрямками, як інвестиційна стратегія та бізнес-планування, фінансова стратегія, стратегія запобігання банкрутству підприємств залишається актуальним, що зумовило вибір теми та цільову спрямованість дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям досліджень пов'язаний з науково-дослідними роботами, що виконані кафедрою бухгалтерського обліку та аудиту ХДАТОХ, де написана дисертація, згідно з державним планом, зокрема за темами "Удосконалення бухгалтерського обліку в умовах переходу на національні стандарти обліку" (тема 21-2000-2001ББ), "Проблеми удосконалення обліку фінансових результатів та складання фінансової звітності згідно з П(С)БО" (тема 21-00-01Б).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження з'явилося обґрунтування методів стратегічного аналізу і розробка методики прогнозування основних складових економічної стратегії підприємств харчової промисловості в ринкових умовах.

Відповідно до мети, у роботі поставлені наступні завдання:

визначити методичні основи формування економічної стратегії підприємств;

обґрунтувати оцінку стратегічної корисності управлінських рішень з урахуванням фактору економічної безпеки підприємства;

систематизувати комплекс завдань стратегічного аналізу щодо діяльності підприємств харчової промисловості;

розробити модель експрес-діагностики фінансової звітності;

розробити методику системного аналізу для прийняття управлінських рішень під час розробки економічної стратегії;

розробити пропозиції стосовно збільшення рівня доходів персоналу підприємства з урахуванням вироблення стратегії стимулювання;

визначити прогнозні параметри інвестиційної стратегії підприємства.

Об'єкт дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємств харчової промисловості Автономної Республіки Крим.

Предметом дослідження є методи стратегічного аналізу і процес прогнозування основних складових економічної стратегії підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали роботи вітчизняних та зарубіжних учених з даної проблеми, законодавчі та нормативні акти України. У процесі роботи над дисертацією використовувалися фундаментальні принципи системного підходу, загальнонаукові методи абстракції, аналізу та синтезу, а також методи порівняльного аналізу, угруповання, середніх та відносних величин, вибіркового дослідження, економіко-математичні, багатомірного статистичного аналізу, експертні та ін. Обробка даних здійснювалася за допомогою

персонального комп'ютера з використанням пакета EXCEL для Windows.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в розробці методики стратегічного аналізу під час формування ефективної економічної стратегії підприємств харчової промисловості в умовах ринкової економіки.

Результатами дослідження є наступні:

- уточнені поняття "економічна стратегія підприємств", а також "стратегічна корисність" управлінського рішення;
- вперше формалізовано комплекс завдань стратегічного аналізу, доповнено показниками, необхідними для прийняття управлінських рішень під час вироблення стратегії підприємств харчової промисловості;
- запропоновано новий індекс до багатофакторної моделі Альтмана;
- розроблена методика стратегічного аналізу повної структури витрат;
- створена концепція реінжинірингу бізнес-процесу, як складової інвестиційної стратегії підприємства.

Практичне значення результатів дослідження полягає в наступному:

- розроблена багатофакторна модель стратегії запобігання банкрутства, яка враховує собівартість реалізованої продукції;
- запропонована формула розрахунку ефективності діяльності співробітників служби маркетингу;
- розроблена методика системного аналізу для прийняття стратегічних рішень;
- запропонована методика стратегічного аналізу витрат;
- розроблена концепція реінжинірингу бізнес-процесу (БПР), як основного фактора в постановці раціональної інвестиційної стратегії;
- визначені прогностичні оптимальні параметри управління інвестиційною стратегією підприємств харчової галузі Криму.

Пропозиції та рекомендації, які представлені в дисертаційному дослідженні, дозволяють підприємствам харчової промисловості вчасно приймати правильні управлінські рішення з формування ефективної економічної стратегії прогнозування фінансово-господарської діяльності.

Запропоновані автором рекомендації апробовані та впроваджені в практичну діяльність ВАТ "Сімферопольська кондитерська фабрика" (довідка №17-рк от 11.02.2002р.), а також ВАТ "Сімферопольський хлібокомбінат" (довідка № 8-р от 10.01.2002р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійного наукового дослідження. Теоретичні узагальнення, положення, висновки, рекомендації та пропозиції отримані автором самостійно на підставі проведених досліджень стану фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості Криму. Аналітичну частину роботи виконано на підставі облікової інформації досліджуваних підприємств, а також результатів проведених дисертантом спостережень і опитувань керівників і фахівців галузі.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертації доповідалися на науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Харківської державної академії технологій та організації харчування в 2000-2001 роках ("Підвищення конкурентоспроможності підприємств торгівлі та харчування", 2000; " Економічна стратегія розвитку торгівлі і послуг в умовах ринкових реформ", 2001); на науково-практичних конференціях Кримського державного аграрного університету (м. Сімферополь, 14-17 травня 2001р.), Кримського державного індустріально-педагогічного інституту (м. Сімферополь, 23 квітня-15травня 2001р.), а також на практичних семінарах Кримської

Республіканської Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів, які підтвердили практичну цінність отриманих результатів і наданих рекомендацій.

Публікації. За матеріалами дисертації опубліковано 4 наукові праці загальним обсягом 1,82 др. арк. Основні результати дисертаційного дослідження викладені в 4 статтях, опублікованих у провідних наукових фахових виданнях, перелік яких затверджений ВАК.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох глав і висновку, викладених на 183 сторінках машинописного тексту. Робота містить 11 таблиць, 18 малюнків, 10 додатків і список використаних джерел з 198 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовується актуальність та наукова доцільність проведеного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, мета, завдання, об'єкт, предмет і методологічна база дослідження, наукова новизна та практична значимість одержаних результатів.

У **першому розділі "Теоретичні основи стратегічного аналізу та його оцінка в управлінських рішеннях"** розкривається економічна сутність і значення економічної стратегії підприємства, принципи її формування, роль обліково-аналітичного забезпечення під час її розробки, уточнено поняття "стратегічна корисність" управлінського рішення.

Управління є об'єктивною необхідністю, яке впливає із суті стратегії підприємства і передбачає ефективне досягнення цілей економічними методами та засобами. Це можливо лише тоді, коли органи управління мають у своєму розпорядженні достовірну та достатню інформацію про фактичний стан об'єкта управління, яке формується на підприємстві за допомогою бухгалтерського обліку.

Проблема економічної ефективності досягнення цілей пов'язана з економічною стратегією підприємства. Основні її складові згруповані автором за двома напрямками, які орієнтовані на зовнішню та внутрішню сфери діяльності підприємства.

У цьому дослідженні мова йде про обліково-аналітичне забезпечення вибору економічної стратегії підприємства в ринкових умовах. Обліково-аналітичне забезпечення, на думку автора, являє собою сукупність обліково-аналітичних даних та їхніх носіїв, методологічних підходів, методик, методів та моделей, організаційних структур, управлінських процедур, технічних та комп'ютерно-програмних засобів, які створюють умови для ефективної розробки та раціонального прийняття управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення виконує, насамперед, інформаційну й аналітичну функції в процесі формування та вибору економічної стратегії, а також у процесі її реалізації.

При проведенні аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства визначаються: критична точка організаційного середовища; місія; загальні цілі економічної організації. Істотну роль у цьому процесі грає SWOT-аналіз. У дисертаційному дослідженні згруповані фактори, що враховуються під час управлінського обстеження сильних та слабких сторін підприємства.

Управління стратегією підприємства необхідно в будь-якій сфері господарської діяльності. Разом з тим, тут ще є безліч проблем та істотних недоліків, які вимагають якнайшвидшого вирішення, що, у свою чергу, дозволить українській економіці досягти стабілізації та поступального розвитку.

Автором уточнено поняття "стратегічна корисність" управлінського рішення та

сформульовані принципи їхньої оцінки. Серед них виділені ті, що забезпечують у довгостроковому періоді успішне виконання підприємством своєї місії: такі, що створюють передумови для збереження економічної безпеки підприємства з уведенням необхідного набору індикаторів.

У другому розділі "Організаційно-методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємств" досліджені стан та особливості товарного ринку, їхній вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств харчової промисловості, визначено значення фінансової звітності, як джерела інформації для діагностики фінансової заможності підприємства.

Маркетинговий аспект діяльності підприємств обумовлений переходом економіки України до ринкових відносин. При цьому варто підкреслити, що за своєю суттю маркетингові дослідження являють собою економічний аналіз, що включає дослідження сегментів ринку, місце на ринку стратегії розвитку нової продукції, ціноутворення реалізованих товарів, розширення їхнього асортименту, рекламу й стратегію планування на ринку та ін.

Для вибору стратегічних позицій виробничої системи (ВС) доцільно використовувати концепції управління стратегічними зонами господарювання (СЗХ). Автором зроблено висновок про те, що стратегічна зона господарювання може бути визначена як частина зовнішнього середовища, у межах якої забезпечується перевищення величини потенційного ефекту запобігання неспроможності (банкрутства) підприємства в стратегічній перспективі над величиною витрат, пов'язаних з адаптацією стратегічного потенціалу підприємства до розмаїтості пропонованого цією зоною попиту на товари й послуги.

Автором запропоновані наступні параметри для визначення оптимальних границь СЗХ: перспективи росту в даній СЗХ; перспективи рентабельності; очікуваний рівень нестабільності; головні фактори успішної конкуренції в майбутньому.

Розрахунки й дослідження показали наявність верхньої та нижньої границь СЗХ, вихід за які неприйнятний для підприємства, тому що дає перевищення адаптаційних витрат над розміром синергічного ефекту (ефекту від виробництва широкого модельного ряду). Таким чином, собівартість кондитерських виробів, що розрахована за мінімальними стандартами якості, була прийнята за нижню границю СЗХ і складає 0,45 грн., а верхня границя СЗХ визначена на рівні 2...2,5 грн.

Цінова стратегія виробника може бути різною стосовно різних видів товарів, при цьому ціна на той самий товар може мінятися протягом усього його життєвого циклу.

Так, при цьому нижньою межею продажної ціни може виступати ціна виробництва, верхньою – ефект, що може бути одержаний покупцем у сфері споживання.

Будь-який вид аналітичної діяльності повинен мати свою логіку, будуватися за принципом – від загального до частки. Тому первісний етап (комплекс завдань) стратегічного аналізу – експрес-діагностика фінансової заможності повинний, на думку автора, починатися з огляду основних показників (параметрів) діяльності підприємства. Джерелом інформації для подібної діагностики є фінансова звітність підприємства.

Етапи експрес-діагностики фінансової звітності згруповані:

- за "явними" ознаками, тобто безумовна наявність збитків у балансі підприємства і значної суми кредиторської заборгованості;
- за симптоматичними ознаками - тобто, якщо в попередніх балансах були значні розбіжності в показниках дебіторської і кредиторської заборгованості, необхідно з'ясувати причини їхнього виникнення і вжити адекватних заходів щодо їх усунення.

Показники, які необхідні для прийняття управлінських рішень з вироблення стратегії підприємства з урахуванням цільової спрямованості систематизовані автором за п'ятьма комплексними розділами: рентабельності діяльності; ділової активності; ефективності використання майна; інвестиційної привабливості.

Стратегічний фінансовий аналіз запропоновано проводити в декілька етапів. Перший етап полягає в аналізі ефективності управління і складається з наступних показників: рентабельності активів; рентабельності власного капіталу; рентабельності продаж.

На другому етапі проводиться аналіз фінансової стійкості підприємств, який поєднує показники поточної та абсолютної ліквідності.

Показники групи ділової активності, які віднесені до третього етапу, характеризують, наскільки ефективно підприємства використовують свої засоби в основній виробничій діяльності. Тут мають місце коефіцієнти загальної оборотності, оборотності запасів, дебіторської заборгованості, власних засобів.

На четвертому етапі проведено аналіз ефективності використання майна. Показники даної групи представлені коефіцієнтами автономії, маневреності, чутливості.

Для повної картини стратегічного фінансового аналізу на п'ятому етапі було розглянуто групу показників, які характеризують потенціал інвестиційної привабливості підприємств, а саме коефіцієнт чистого виторгу та коефіцієнт фінансового левериджа (табл. 1).

Дані таблиці свідчать, що зі зменшенням чистого прибутку, збільшується рівень фінансового левериджа, тобто існує ймовірність реальної втрати підприємством фінансової незалежності.

Проаналізовані групи показників знаходяться в постійному протиріччі, що приходиться розв'язувати в ході стратегічного аналізу фінансової діяльності підприємств, виходячи з вимог досягнення максимального прибутку.

Таблиця 1.

Розрахунок рівня фінансового левериджа по підприємствах харчової промисловості АРК за 2000 рік

Показники	% позикового капіталу					
	30%	50%	80%			
	ВАТ "СКФ"	ВАТ "СХК"	ВАТ "СМФ"	ВАТ "СКЗ"	ВАТ "СКФ"	ВАТ "СХК"
	ВАТ "СМФ"	ВАТ "СКЗ"	ВАТ "СКФ"	ВАТ "СХК"	ВАТ "СМФ"	ВАТ "СКЗ"
1. Капітал, тис. грн.	2200,0	40000,0	10250,0	18340,0	2200,0	40000,0
	10250,0	18340,0	2200,0	40000,0	10250,0	18340,0
2. Власний капітал, тис. грн.	1540,0	28000,0	7175,0	12838,0	1100,0	20000,0
	5125,0	9170,0	440,0	8000,0	2050,0	3668,0
3. Позиковий капітал, тис. грн.	660,0	12000,0	3075,0	5502,0	1100,0	20000,0
	5125,0	9170,0	1760,0	32000,0	8200,0	14672,0
4. Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	1016,1	4393,0	1197,1	1300,0	1016,1	4393,0
	1191,1	2300,0	1016,1	4393,0	1191,1	2300,0
5. % за кредит (20% x ряд. 3)	132,0	2400,0	615,0	1100,4	220,0	4000,0
	1834,0	6400,0	1640,0	2934,4	1025,0	1834,0
6. Прибуток, тис. грн. (ряд.4-ряд.5)	884,1	1993,0	582,1	1199,6	796,1	393,0
	466,0	-817,9	-2007,0	-442,9	-634,4	172,1
7. Податок на прибуток, тис. грн. (30% x ряд.6)	265,2	597,9	174,6	359,8	238,8	
	117,0	51,6	139,8	-	-	-
8. Чистий прибуток, тис. грн. (ряд. 6-ряд. 7)	618,9	1395,1	407,5	839,8	557,3	2751,1
	120,5	326,2	-817,9	-2007,0	-442,9	-634,4

9.	Рентабельність власного капіталу, % (ряд.8:ряд.2)	0,4	0,049	0,056	0,065	0,5
	0,013 0,023 0,035 – – – –					
10	Рівень фінансового левєриджа, % (ряд.9:ряд.8x100)	0,001	0,003	0,013	0,007	
	0,089 0,0005 0,019 0,011 – – – –					

Доповнюючи шостим етапом пропонується проводити оцінку стратегії банкрутства. При цьому автором рекомендовано багатофакторну модель Альтмана доповнити новим індексом, що визначається як відношення валового прибутку до активів підприємства.

Під час розрахунку даного показника враховується собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт і послуг, що найбільш суттєво відповідає Національним стандартам бухгалтерського обліку України. Так, показники уточненої Z-моделі склали: по ВАТ "Сімферопольська кондитерська фабрика" - 2,4 при 3,24 за формулою Альтмана, ВАТ "Сімферопольський хлібокомбінат" - 0,86 і 1,55; ВАТ "Сімферопольська макаронна фабрика" - 0,7 і 1,42; ВАТ "Сімферопольський консервний завод" - 0,81 і 1,66.

Для проведення заходів щодо розробки стратегії запобігання банкрутства на досліджуваних підприємствах доцільно введення нової посади - стратегічний аналітик, до функцій, якого б входило проведення комплексно-стратегічного аналізу господарсько-фінансового стану підприємства на найближчі роки.

У третьому розділі "Формування ефективної економічної стратегії прогнозування діяльності підприємств у внутрішній середовищі" представлено методику стратегічного аналізу витрат, запропоновано технологію оцінки реінжиніринга бізнес-процесу, розроблено індивідуальну методику економічної стратегії стимулювання персоналу підприємств харчової промисловості.

Як відомо, стратегія підприємства може ґрунтуватися на низьких витратах у порівнянні з конкурентами, однак самі по собі низькі витрати не можуть бути самоціллю, оскільки можуть принести шкоду пропонованим підприємствам продукції через ослаблення конкурентоспроможності.

Запропоновано два методи одержання конкурентних переваг за рахунок зниження виробничих витрат підприємства:

- по-перше, це використання факторів, які можуть бути причиною зниження витрат: 1) ефективність масштабу виробництва; 2) ефективність використання потужності; 3) удосконалення зв'язків різних видів діяльності; 4) поділ діяльності та альтернатив; 5) стратегічний вибір і оперативне прийняття рішень; 6) розміщення виробництва.

- по-друге, це регулювання процесу формування ланцюжка наростання витрат шляхом виконання активностей іншими способами.

Автором розроблена методика стратегічного аналізу повної структури витрат, яка показує конкурентоспроможність підприємства в порівнянні з витратами конкурентів, а також допомагає в прийнятті рішень з вироблення вартісних стратегій і тактичних дій.

Головним завданням стратегії стимулювання є формування й актуалізація високого кадрового потенціалу підприємства, тобто здатності кадрів ефективно вирішувати будь-які завдання, обумовлені вимогами ринку.

У дисертації запропоновані два етапи вироблення стратегії стимулювання працівників підприємства: перший етап – поділ стимулюючих впливів на категорії за величиною періоду впливу на колектив; другий етап - стимулюючий вплив на окремих працівників.

В зв'язку з цим розроблено формулу ефективної управлінської діяльності

співробітників служби маркетингу:

$$E_i = \frac{\Delta\Pi \cdot k_i^{3H}}{R} \cdot \frac{1}{D_i^0(1 + k_i^B)}, \quad (1)$$

де $\Delta\Pi$ - приріст прибутку підприємства, обумовлений діяльністю служби маркетингу; R - число співробітників служби маркетингу; k_i^{3H} - коефіцієнт, що характеризує роль тієї чи іншої і-ї посадової особи служби маркетингу з приросту прибутку $\Delta\Pi$ підприємства; D_i^0 - посадовий оклад з урахуванням інфляційної надбавки, грн.; k_i^B - коефіцієнт надбавки за вислугу років і-ї посадової особи.

Виходячи з формули (1), визначена шкала значень коефіцієнта k_i^E , за допомогою якого розраховувалася надбавка до посадового окладу співробітників служби маркетингу.

З метою обліку результативності роботи служби маркетингу, підприємствам харчової промисловості рекомендовано в регламент служби ввести "Журнал обліку діяльності служби маркетингу", а також керівникам служб вести особові рахунки на кожного працівника - для об'єктивності обліку результатів їхньої діяльності.

Для удосконалення управління раціональною інвестиційною стратегією в дисертації обґрунтовані напрямки реінжиніринга бізнес-процесу: оборотний (інжиніринг існуючого бізнесу), прямої (інжиніринг нового бізнесу) і стратегічний (управління стратегією нового бізнесу). Практична реалізація перерахованих вище напрямків дала можливість розрахувати прогностні параметри управління інвестиційною стратегією підприємств харчової промисловості АРК (табл. 2).

Дані таблиці свідчать, що з урахуванням збільшення таких параметрів як: нерозподілений прибуток; інвестиції за рахунок довгострокових кредитів; інвестиції за рахунок короткострокової заборгованості, тобто практично всіх показників самоінвестицій, можливе збільшення найважливіших аспектів виробничо-фінансової діяльності підприємств, а саме, виторгу від реалізації (В) на 31498, 7 тис.грн., прибутку від реалізації (ПР) на 6216,9 тис.грн., рентабельності продажів (R') на 0,14%, рентабельності власних засобів (R'вз) на 0,18% і рентабельності активів (R) на 0,22%.

Таблиця 2.

Прогностні оптимальні параметри інвестиційної стратегії підприємств харчової промисловості АРК на 2001-2005 рр.

Параметри	Прогноз		Вихідний баланс (тис. грн.)					
	ВАТ "СКФ"	ВАТ "СХК"	ВАТ "СМФ"	ВАТ "СКЗ"	ВАТ "СКФ"	ВАТ "СХК"	ВАТ "СМФ"	ВАТ "СКЗ"
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Довгострокові кредити (ДКЗ), повторна емісія цінних паперів, нерозподілений прибуток (x ₁)	20,5	7200,0	3000,0	8100,0	11,8	5600,0	—	5002,0

Закінчення табл.2.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Інвестиція на технічний розвиток за рахунок ДКЗ (x ₂)	16,5	6000,0	2100,0	7300,0	11,8			

5600,0 – 5002,0									
Збільшення кредиторської заборгованості, короткострокових кредитів і позик (x_3)	5,0								
4150,0 3100,0 2800,0 – 2300,0 5200,0 5500,0									
Інвестиції на технічний розвиток за рахунок короткострокової заборгованості (x_4)	–	–							
– – – 1100,0 2400,0 2150,0									
Погашення короткострокової заборгованості (x_5)	–	–							
– – – –									
Відрахування на розвиток за рахунок знов утвореного прибутку (x_6)	–	–							
– – – –									
Позаоборотні активи (ПА= $x_2+x_4+x_5+x_6$)	1089,4	38050,0		12300,0		29410,0			
1070,7 30100,0 10200,0 18910,0									
Оборотні активи (ОА= $x_1-x_2+x_3+x_4+x_5-x_6$)	2798,0	34970,0		14840,0		19750,0			
1394,5 28520,0 8440,0 13700,0									
Капітал і резерви (КР= x_1+x_3)	3528,6	51350,0		16350,0		29240,0		2111,4	
40000,0 10250,0 18340,0									
Короткострокова заборгованість (КЗ= x_3-x_5)	358,8	21670,0		10790,0		19920,0			
353,8 18620,0 8390,0 14270,0									
Актив балансу (А=ПА+ОА=КР+КЗ)	3887,4	73020,0		27140,0		49160,0			
2465,2 58620,0 18640,0 32610,0									
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл=ОА/К)	2,5	2,6	2,9	2,8	2,2	2,23			
2,52 2,58									
Коефіцієнт забезпеченості засобами (Кзз)	0,8	0,9	1,0	0,9	0,6	0,71	0,82		
0,74									
Виторг від реалізації (В)	4210,0	60000,0		24000,0		35100,0		2181,3	45980,0
14300,0 29350,0									
Прибуток від реалізації (нерозподілена) ПР	210,4	4800,0	1900,0	4000,0	103,5	2700,0			
840,0 1050,0									
Оборотність активів (ОА)	0,71	0,84	0,56	0,68	0,56	0,48	0,45	0,42	
Рентабельність продажів (R')	0,08	0,09	0,079	0,41	0,05	0,06	0,058	0,35	
Рентабельність власних засобів (R'вз)	0,56	0,09	0,08	0,09	0,48	0,05	0,04		
0,07									
Рентабельність активів (R)	0,5	0,06	0,07	0,08	0,41	0,03	0,031	0,02	

На підставі вищевикладеного рекомендовано наступні напрями економічного обґрунтування інвестиційних проектів:
 проведення аналізу фінансових результатів підприємства-об'єкта передбачуваних інвестицій;
 аналіз фінансової заможності;
 розробка інвестиційних стратегій із прогнозуванням основних параметрів діяльності підприємства.
 Таким чином, взаємозв'язок реінжинірингу зі стратегічними цілями підприємства дозволять виробити раціональну інвестиційну стратегію.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми, що виявляється в дослідженні та розробці науково-методичних та практичних рекомендацій щодо проведення стратегічного аналізу та прогнозування

фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості. На основі проведеного дисертаційного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Швидкість змін у ринковій економіці робить очевидним необхідність стратегічного вибору тих чи інших управлінських рішень. У зв'язку з цим у дисертаційній роботі досліджено сутність економічної стратегії, приведено принципи її формування, уточнено поняття "стратегічна корисність" управлінського рішення.
2. Автором розраховані граничні значення індикаторів економічної безпеки фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості.
3. Прогнозування наслідків управлінських рішень може дати більш достовірні результати, якщо подібні індикатори стануть об'єктами постійного статистичного спостереження. Вони можуть також розглядатися в якості перемінних під час побудови різного роду моделей. З метою більш ефективного управління стратегією банкрутства використовувати в багатофакторній моделі Альтмана новий індекс, який визначається як відношення суми валового прибутку до активів підприємства, де буде враховуватися собівартість реалізованої продукції, товарів, що і відповідає новим Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку в Україні.
4. Для оцінки якості праці й ефективності діяльності співробітників служби маркетингу доцільно використовувати запропоновану шкалу значень коефіцієнта (k_i^E), за допомогою якого розраховується надбавка до посадового окладу, яка залежить від ефективності функціонування підприємства і від конкретного внеску працівника в досягнення стратегічних цілей.
5. Для удосконалення управління стратегією інвестицій, підприємствам необхідно прийняти до уваги запропонований трьохетапний реінжиніринг бізнес-процесів. Взаємозв'язок реінжинірингу зі стратегічними цілями дозволить виробити економічно обґрунтовану, раціональну інвестиційну стратегію.
6. З метою залучення інвесторів рекомендувати підприємствам доповнити аналіз їхнього фінансового стану групою показників, які характеризують їхню інвестиційну привабливість коефіцієнтом фінансового левериджу і запропонованим індексом Z-моделі стратегії банкрутства.
7. Запропонувати включення на підприємствах харчової промисловості Криму нову посаду, зокрема у відділ обліково-фінансової служби - стратегічного аналітика, у функції, якого входило б не тільки проведення комплексно-стратегічного аналізу, але й рейтингова оцінка фінансового стану підприємства на найближчі 2-3 роки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у провідних наукових фахових виданнях:

1. Стефаненко М.Н. Место экономического анализа в системе управления предприятием // Ученые записки СГУ. –Симферополь, 1998. - №10. – С.40-46.
2. Стефаненко М.Н. Принципы определения стратегической полезности управленческих решений // Сб. науч. трудов “Экономические науки” КГАУ. –Симферополь, 2001. –Выпуск №67. –С.271-273.
3. Стефаненко М.Н. Экспресс-диагностика финансового состояния предприятия // Экономика и управление. – Симферополь, 2001. -№6. –С.17-19.
4. Стефаненко М.Н. Анализ и оценка основных составляющих товарной стратегии предприятия // Культура народов Причерноморья. – Симферополь, 2001. -№24. –С.57-58.

АНОТАЦІЯ

Стефаненко М.М. Стратегічний аналіз і прогнозування фінансово-господарської діяльності (на прикладі підприємств харчової промисловості Криму). – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. –Харківська державна академія технології та організації харчування, Харків, 2002.

У роботі розкривається сутність економічної стратегії підприємств, проведено аналіз основних складових економічної стратегії, обґрунтовані рекомендації щодо стратегічного аналізу та прогнозування діяльності підприємств харчової промисловості, зокрема:

- формалізовано комплекс завдань стратегічного аналізу;
- доповнено багатofакторну модель Альтмана новим індексом;
- обґрунтовано методику отримання конкурентних переваг за рахунок зниження виробничих витрат підприємства;
- розроблено прогнозні параметри управління інвестиційної стратегії підприємств харчової промисловості Криму.

Ключові слова: економічна стратегія, стратегічний аналіз, експрес-аналіз, концепція реінжинірингу, інвестиційна стратегія.

SUMMARY

Stephanenko M.N. The strategic analysis and forecasting (prediction) of financial-economic activities (on an example of firms of a food-processing industry of Crimea). - Manuscript. Thesis on competition of a scientific degree of the candidate of economical sciences on a speciality 08.06.04 - book keeping, analysis and audit. The Kharkov state academy of technology and catering services, Kharkov, 2002.

In activity the nature of economical policy of firms is uncovered, the analysis of the main(basic) compound economical policy is conducted, the guidelines concerning the strategic analysis and forecasting (prediction) of activity of firms of a food-processing industry, namely are justified:

- the complex of problems of the strategic analysis is formalized;
- the Altman's model by a new index is supplemented;
- the technique of obtaining of competitive advantages is justified at the expense of a decrease of manufacturing costs of firm;
- are designed forecast parameters of control of investment policy of firms of a food-processing industry of Crimea.

Keywords: economical policy, strategic analysis, proximate analysis, concept of reengineering, investment policy.

АННОТАЦИЯ

Стефаненко М.Н. Стратегический анализ и прогнозирование финансово-хозяйственной деятельности предприятий пищевой промышленности. –

Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04 – Бухгалтерский учет, анализ и аудит. – Харьковская государственная академия технологии и организации питания, Харьков, 2002.

Диссертационная работа содержит исследования сущности понятий экономической стратегии предприятий пищевой промышленности и принципов ее формирования, стратегической полезности принимаемых управленческих решений.

В первом разделе “Теоретические основы стратегического анализа и его оценка в управленческих решениях” раскрывается экономическая сущность и значение экономической стратегии предприятия, роль учетно-аналитического обеспечения при ее разработке, уточнено понятие “стратегическая полезность” управленческого решения в целях достижения экономической эффективности стратегии предприятия.

Выбор экономической стратегии должен строиться на прочном фундаменте учетно-аналитического обеспечения. В настоящей работе последовательно обосновывается вывод о том, что сущностью процесса учетно-аналитического обоснования выбора экономической стратегии предприятия является стратегический анализ.

Во втором разделе “Организационно-методические аспекты анализа финансового состояния предприятия” исследовано состояние и особенности товарного рынка, их влияние на финансово-хозяйственную деятельность предприятий пищевой промышленности, определено значение финансовой отчетности как источника информации для диагностики финансовой состоятельности предприятия.

В работе определена структура комплекса задач стратегического анализа применительно к предприятиям пищевой промышленности. Показатели, необходимые для принятия управленческих решений по выработке стратегии предприятия с учетом целевой направленности систематизированы автором по пяти комплексным разделам.

В третьем разделе “Формирование эффективной экономической стратегии прогнозирования деятельности предприятий во внутренней среде” представлена методика стратегического анализа расходов, предложена технология оценки реинжиниринга бизнес-процесса, разработана индивидуальная методика экономической стратегии стимулирования персонала предприятий пищевой промышленности.

Предложены два метода получения конкурентных преимуществ за счет снижения производственных затрат предприятия: во-первых, это использование факторов, которые могут быть причиной снижения затрат, во-вторых, это регулирование процесса формирования цепочки нарастания затрат.

Разработана формула эффективной управленческой деятельности сотрудников службы маркетинга.

Для совершенствования управления рациональной инвестиционной стратегией в диссертации обоснованы направления реинжиниринга бизнес-процесса. Практическая реализация вышеперечисленных направлений дала возможность рассчитать прогнозные параметры управления инвестиционной стратегией предприятий пищевой промышленности.

Разработки и предложения, изложенные в диссертации дают возможность использовать научно-обоснованную систему методик проведения стратегического анализа в предприятиях пищевой промышленности; применять в практической деятельности комплексную систему стратегического анализа и прогнозирования финансово-хозяйственной деятельности предприятий; разрабатывать эффективную

экономическую стратегию прогнозирования деятельности предприятий во внутренней среде.

Ключевые слова: экономическая стратегия, стратегический анализ, экспресс-анализ, концепция реинжиниринга, инвестиционная стратегия.

Підписано до друку 19.04.02. Формат 60x84 1/16.
Папір офсет. Облік. вид. арк. 1,0. Тираж 100 прим. Зам. _____

ДОД ХДАТОХ. Харків – 51, вул. Клочківська, 333.